

Υπόθεση C-333/19

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

24 Απριλίου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Cour d'appel de Bruxelles (Εφετείο Βρυξελλών, Βέλγιο)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

12 Μαρτίου 2019

Εφεσιβάλλοντες:

DA

FC

S. C. European Food S.A.

S. C. Starmill S.R. L.

S. C. Multipack S.R. L.

Εφεσίβλητοι:

Διοίκηση ρουμανικών υπηρεσιών εναέριας κυκλοφορίας (Romatsa)

Ρουμανία

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας
(Eurocontrol)

I. Αντικείμενο και στοιχεία της διαφοράς

- 1 Στις 11 Δεκεμβρίου 2013, διαιτητικό δικαστήριο που συγκροτήθηκε δυνάμει της «συμφωνίας ICSID» (βλ. κατωτέρω) εξέδωσε απόφαση με την οποία υποχρέωσε τη Ρουμανία να καταβάλει στους DA και FC, καθώς και στις εμπορικές εταιρίες

European Food S.A, Starmill S.R. L. και Multipack S.R.L αποζημίωση συνολικού ύψους 376 433 229 RON (δηλαδή περίπου 178 000 000 ευρώ), πλέον τόκων.

- 2 Η προσφυγή ακυρώσεως που ασκήθηκε κατά της διαιτητικής αποφάσεως αυτής ενώπιον της ad hoc Επιτροπής του Διεθνούς Κέντρου Διευθετήσεως Επενδυτικών Διαφορών (στο εξής: ICSID) απορρίφθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2016 και η απόφαση κατέστη απρόσβλητη.
- 3 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε παρέμβει ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου ως «amicus curiae» και, στις 26 Μαΐου 2014, εξέδωσε, δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 108 ΣΛΕΕ, την απόφαση C(2014) 3192, με την οποία υποχρεωνόταν η Ρουμανία να αναστείλει κάθε πράξη που θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή ή εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως κατά το μέρος που δεν είχε ακόμη καταβληθεί πληρωμή, καθώς κάτι τέτοιο θα συνιστούσε καταβολή παράνομης κρατικής ενισχύσεως, έως ότου η Επιτροπή λάβει τελική απόφαση επί του συμβιβάσιμου της εν λόγω κρατικής ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά.
- 4 Με την απόφαση (ΕΕ) 2015/1470 της 30ής Μαρτίου 2015, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.38517 (2014/C) (πρώην 2014/NN) την οποία έθεσε σε εφαρμογή η Ρουμανία – διαιτητική απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου (ΕΕ 2015, L 232, σ. 43), η Επιτροπή αποφάσισε ότι η καταβολή της αποζημιώσεως η οποία επιδικάστηκε με τη διαιτητική απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2013 στην οικονομική μονάδα η οποία αποτελείται από τον DA, τον FC και τις εταιρίες European Food, Starmill και Multipack συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η οποία είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά. Η απόφαση αυτή απαγορεύει κατ' ουσίαν στη Ρουμανία να καταβάλει οποιοδήποτε ποσό δυνάμει της διαιτητικής αποφάσεως της 11ης Δεκεμβρίου 2013.
- 5 Η απόφαση της Επιτροπής αποτελεί το αντικείμενο προσφυγών ακυρώσεως που εκκρεμούν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης [Βλ. μεταξύ άλλων τις υποθέσεις T-624/15 (ΕΕ 2016, C 16, σ. 45), T-694/15 (ΕΕ 2016, C 38, σ. 69) και T-704/15 (ΕΕ 2016, C 68, σ. 30)].
- 6 Στις 19 Αυγούστου 2015, ο DA κοινοποίησε στη Ρουμανία τη διαιτητική απόφαση η οποία είχε περιαφθεί τον εκτελεστήριο τύπο από τη γραμματεία του Εφετείου Βρυξελλών, σύμφωνα με τη Συμφωνία ICSID.
- 7 Στις 9 Σεπτεμβρίου 2015, ο DA ενήργησε στο Βέλγιο κατάσχεση εις χείρας του Eurocontrol για όλα τα ποσά που το Eurocontrol οφείλει ή θα οφείλει στη Ρουμανία ή στη Romatsa (την επιχείρηση του Ρουμανικού Δημοσίου για την εναέρια κυκλοφορία), προκειμένου να του καταβληθεί το ποσό των 85 066 428,42 ευρώ.
- 8 Στις 23 και 24 Σεπτεμβρίου 2015, η Romatsa και η Ρουμανία άσκησαν ανακοπή, ενώπιον του γαλλόφωνου πρωτοδικείου Βρυξελλών, κατά της αποφάσεως

κατασχέσεως. Η Επιτροπή παρενέβη εκουσίως, δυνάμει του άρθρου 23Α του κανονισμού (ΕΕ) 659/1999 υπέρ της Romatsa και της Ρουμανίας.

- 9 Με απόφασή του της 25ης Ιανουαρίου 2016, το δικαστήριο διέταξε, κατ' ουσίαν, την παύση της κατασχέσεως εις βάρος του Ρουμανικού Δημοσίου εις χείρας του Eurocontrol.
- 10 Ο DA, ο FC και οι δανείστριες εταιρίες άσκησαν έφεση κατά της αποφάσεως αυτής στις 29 Φεβρουαρίου 2016.

II. Επίμαχες διατάξεις

Δίκαιο της Ένωσης

- 11 Το άρθρο 288 ΣΛΕΕ έχει ως εξής: «Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, τα θεσμικά όργανα θεσπίζουν κανονισμούς, οδηγίες, αποφάσεις, συστάσεις και γνώμες.

[...]

Η απόφαση είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της. Όταν ορίζει αποδέκτες, είναι δεσμευτική μόνο για αυτούς».

Η Σύμβαση για τη ρύθμιση των σχετιζομένων προς τις επενδύσεις διαφορών μεταξύ κρατών και υπηκόων άλλων κρατών (η οποία συνήφθη, υπό την αιγίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας, στις 18 Μαρτίου 1965 και κυρώθηκε από το Βέλγιο με τον νόμο της 17ης Ιουνίου 1970)

- 12 Το άρθρο 1 ορίζει τα εξής:
«Διά της παρούσης [Συμβάσεως] ιδρύεται Διεθνές Κέντρον διά τον Διακανονισμόν των Διαφορών εξ Επενδύσεων (εφεξής καλούμενον “το Κέντρον”).

- 13 Το άρθρο 54 ορίζει τα εξής:
«(1) Έκαστον Συμβαλλόμενον Κράτος αναγνωρίζει πάσαν απόφασιν εκδοθείσαν εν τω πλαισίου της παρούσης Συμφωνίας ως υποχρεωτικήν και θέλει εξασφαλίσει την εκτέλεσιν εν τω εδάφει αυτής των υπό της αποφάσεως επιβαλλομένων χρηματικών υποχρεώσεων ως εάν επρόκειτο περί οριστικής αποφάσεως δικαστηρίου λειτουργούντος εν τω εδάφει του Κράτους τούτου. Οιονδήποτε Συμβαλλόμενον Κράτος διεπόμενον υπό ομοσπονδιακού συντάγματος δύναται ν' ασφαλίσει την εκτέλεσιν της αποφάσεως μέσω των ομοσπονδιακών δικαστηρίων αυτού και να προβλέψη όπως τα εν λόγω δικαστήρια θεωρώσιν υποχρεωτικώς μίαν τοιαύτην απόφασιν ως οριστικήν απόφασιν των δικαστηρίων ενός των Κρατών της ομοσπονδίας.

(2) Το επιδιώκον την αναγνώρισιν ή την εκτέλεσιν αποφάσεως τινός εντός του εδάφους Συμβαλλομένου τινός Κράτους, μέρος, υποχρεούται να εμφανίση κεκρωμένον υπό του Γενικού Γραμματέως αντίγραφον της αποφάσεως εις το αρμόδιον εθνικόν δικαστήριον ή εις οιαδήποτε ετέραν αρχήν ην το εν λόγω Κράτος θέλει εξουσιοδοτήσει προς τον σκοπόν τούτον. Έκαστον Συμβαλλόμενον Κράτος γνωστοποιεί εις τον Γενικόν Γραμματέα το αρμόδιον δικαστήριον ή τας άλλας αρχάς άτινα υποδεικνύει επί τω σκοπώ αυτώ ως και οιαδήποτε ενδεχόμενην μεταβολήν τούτων.

(3) Η εκτέλεσις της αποφάσεως διέπεται υπό της ισχυούσης νομοθεσίας περί της εκτελέσεως των δικαστικών αποφάσεων εν τω Κράτει εντός του εδάφους του οποίου διώκεται η απόφασις».

III. Επιχειρήματα των διαδίκων

- 14 Ο DA, ο FC και οι δανείστριες εταιρίες ζητούν από το εφετείο να διατάξει τη συνέχιση της κατασχέσεως προς εξασφάλιση συνολικού ποσού το οποίο ορίζεται εφεξής σε 281 718 067,10 ευρώ.
- 15 Ο DA ισχυρίζεται ειδικότερα ότι η απόφαση (ΕΕ) 2015/1470 της Επιτροπής, της 10ης Μαρτίου 2015, δεν απαγορεύει, ως τέτοια, την αναγκαστική εκτέλεση της αποφάσεως στο Βέλγιο.
- 16 Κατά τον ίδιο, για να χαρακτηριστεί ένα πλεονέκτημα ως κρατική ενίσχυση πρέπει, πρώτον, να χορηγείται άμεσα ή έμμεσα από κρατικούς πόρους και, δεύτερον, να μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο (απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 24). Η απόφαση αυτή ορίζει σαφώς ότι μόνη η μεταφορά κρατικών πόρων δεν επαρκεί για τον χαρακτηρισμό μιας κρατικής ενισχύσεως. Το κριτήριο του καταλογισμού αποτελεί απολύτως αυτοτελές κριτήριο.
- 17 Επικαλείται επίσης την απόφαση της 27ης Μαρτίου 1980, Denavit italiana (61/79, EU:C:1980:100, σκέψη 31), κατά την οποία το καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων «αφορά τις αποφάσεις των κρατών μελών με τις οποίες τα κράτη αυτά, ενόψει της επιδιώξεως των δικών τους οικονομικών και κοινωνικών στόχων, θέτουν με μονομερείς και αυτόνομες αποφάσεις στη διάθεση των επιχειρήσεων ή άλλων υποκειμένων δικαίου πόρους ή τους παρέχουν πλεονεκτήματα που εξυπηρετούν την πραγματοποίηση των οικονομικών και κοινωνικών στόχων τους οποίους επιδιώκουν» (υπογράμμιση του εφεσιβάλλοντος).
- 18 Υπενθυμίζει επίσης ότι το Δικαστήριο, στη νομολογία του, τόνισε ότι είναι αναγκαίο να συντρέχει, πέραν της μεταφορά δημόσιων πόρων ή του γενικού ελέγχου, της επιχειρήσεως από το κράτος, και συγκεκριμένη εμπλοκή του κράτους στη λήψη αμφισβητούμενων μέτρων: «Πρέπει επίσης να εξετάζεται κατά πόσον οι δημόσιες αρχές ενεπλάκησαν καθ' οιαδήποτε τρόπο στη λήψη των

μέτρων αυτών» (απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294114, σκέψη 52).

- 19 Εντούτοις, εν προκειμένω, η αναγκαστική εκτέλεση στο Βέλγιο δεν μπορεί να καταλογιστεί στη Ρουμανία.
- 20 Συγκεκριμένα, προκύπτει σαφώς από το κείμενο της αποφάσεως της Επιτροπής ότι η εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση μόνον εφόσον παρόμοια ενέργεια μπορεί να καταλογιστεί στη Ρουμανία, ήτοι εφόσον η Ρουμανία εκτελέσει εκουσίως τη διαιτητική απόφαση. Σύμφωνα με το κείμενο της αποφάσεως, είναι όλως ανακριβές να υποτεθεί ότι τόσο το διατακτικό της αποφάσεως της Επιτροπής όσο και οι λόγοι της ισχύουν επίσης για αναγκαστική εκτέλεση η οποία έχει διαταχθεί από δικαστήρια που δεν είναι ρουμανικά. Εάν η Ρουμανία υποχρεούται να εφαρμόσει τη διαιτητική απόφαση, η ενέργεια αυτή δεν μπορεί να της καταλογιστεί και επομένως δεν παραβαίνει την απόφαση της Επιτροπής.
- 21 Από την πλευρά του, το Ρουμανικό Δημόσιο ζητεί κατ' ουσίαν από το Εφετείο να κηρύξει απαράδεκτες και αβάσιμες τις εφέσεις και, επικουρικώς, να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία εν αναμονή της αποφάσεως των δικαιοδοτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δικαστηρίων επί των προσφυγών κατά της αποφάσεως της Επιτροπής της 30ής Μαρτίου 2015.
- 22 Η Επιτροπή ζητεί να κηρυχθούν οι εφέσεις αβάσιμες.

IV. Εκτίμηση του εφετείου

- 23 Το εφετείο απορρίπτει, κατά πρώτον, τους διάφορους λόγους απαραδέκτου καθώς και τον λόγο που προβάλλει το Ρουμανικό Δημόσιο περί ετεροδικίας του. Η Ρουμανία, έχοντας αποδεχθεί τη διαδικασία διαιτησίας και έχοντας ασκήσει τριτανάκοπή κατά της κατασχέσεως, αποδέχθηκε να υποβάλει τη διαφορά στην εκτίμηση του βελγικού δικαστηρίου κατασχέσεων και του εφετείου Βρυξελλών, αποποιούμενη την ετεροδικία της.
- 24 Το εφετείο διαπιστώνει ακολούθως ότι η διαιτητική απόφαση έχει καταστεί απρόσβλητη και δεν είναι δεκτική προσφυγής. Αποτελεί νόμιμο εκτελεστό τίτλο. Η κατάσχεση ενεργήθηκε δυνάμει αποφάσεως η οποία έχει περιαφθεί τον εκτελεστήριο τύπο και η οποία πρέπει να αναγνωρίζεται και να εκτελείται, δυνάμει του άρθρου 54 της Συμφωνίας ICSID, από κάθε συμβαλλόμενο κράτος, εξ' ων και το Βασίλειο του Βελγίου.
- 25 Το εφετείο αποφαινεται εντούτοις ότι η απόφαση (ΕΕ) 2015/1470 της Επιτροπής, της 10ης Μαρτίου 2015, εμφανίζεται ως μείζον εμπόδιο για την εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως από το Ρουμανικό Δημόσιο. Υπενθυμίζει ότι ο «αναγκαστικός κανόνας δικαίου που θεσπίστηκε από δημόσια αρχή» αποτελεί στην πραγματικότητα εξωτερικό απαλλακτικό γεγονός, το οποίο επιτρέπει σε

έναν συνήθως συνετό και λογικό οφειλέτη να μην πληρώσει τον δανειστή του ο οποίος διαθέτει εκτελεστό τίτλο.

- 26 Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή απαγορεύει στη Ρουμανία να καταβάλει ποσά τα οποία οφείλει δυνάμει της διαιτητικής αποφάσεως αυτής, καθώς τέτοια καταβολή αντιπροσωπεύει κρατική ενίσχυση ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά.
- 27 Δυνάμει του άρθρου 288 ΣΛΕΕ, οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές σε όλα τα κράτη μέλη. Εντούτοις, η απόφαση αυτή δεν υφίστατο τη στιγμή που το διαιτητικό δικαστήριο εξέδωσε την απόφαση που αποτελεί τον εκτελεστό τίτλο. Επιπλέον, η απόφαση (ΕΕ) 2015/1470 της Επιτροπής της 30ής Μαρτίου 2015 αποτελεί αντικείμενο προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 28 Επί του παρόντος υφίσταται πραγματικός κίνδυνος συγκρούσεως μεταξύ, αφενός, αποφάσεως του δικαστηρίου κατασχέσεων και του δικαστηρίου που αποφαινεται κατ' έφεση επί της κατασχέσεως και, αφετέρου, αποφάσεως της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήτοι της αποφάσεως της Επιτροπής η οποία προβάλλεται ως «αναγκαστικός κανόνας δικαίου που θεσπίστηκε από δημόσια αρχή» στη διαφορά σχετικά με την αναγκαστική εκτέλεση διαιτητικής αποφάσεως του ICSID.
- 29 Αμφισβητείται σοβαρά κατά πόσον η εκτέλεση της αποφάσεως από τη Ρουμανία αποτελεί εκούσια εκτέλεση και κρατική ενίσχυση.

V. Προδικαστικά ερωτήματα

- 30 Πρέπει επομένως να ανασταλεί η διαδικασία ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, προς τον σκοπό του σεβασμού της ασφάλειας δικαίου και προς αποφυγή του κινδύνου εκδόσεως ακόλουθων αποφάσεων, εν αναμονή της αποφάσεως των δικαιοδοτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί της προσφυγής ακυρώσεως της αποφάσεως της 30ής Μαρτίου 2015 και εν αναμονή της απαντήσεως του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1. Έχει η απόφαση (ΕΕ) 2015/1470 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 30ής Μαρτίου 2015, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.38517 (2014/C) (πρώην 2014/NN), την έννοια ότι αφορά τις πληρωμές χρηματικών ποσών οφειλόμενων από τη Ρουμανία ακόμη και σε περίπτωση που η ανάκτηση των ποσών αυτών διενεργείται σε βάρος της συνεπεία διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως της διαιτητικής αποφάσεως του ICSID της 11ης Δεκεμβρίου 2013, η οποία είχε εισαχθεί ενώπιον δικαστηρίου άλλου, πλην της Ρουμανίας, κράτους μέλους;

2. Απαιτεί, άνευ ετέρου, το δίκαιο της Ένωσης δικαστήριο κράτους μέλους (πλην της Ρουμανίας), ενώπιον του οποίου έχει ασκηθεί ένδικο βοήθημα κατά διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως διαιτητικής αποφάσεως του ICSID, η οποία έχει ισχύ δεδικασμένου κατά τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες του κράτους μέλους αυτού, να εξαφανίσει τη διαιτητική απόφαση για τον μόνο λόγο ότι, σύμφωνα με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που δεν έχει καταστεί

απρόσβλητη και εκδόθηκε μετά την εν λόγω διαιτητική απόφαση, η αναγκαστική εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως αντιβαίνει στο ευρωπαϊκό καθεστώς κρατικών ενισχύσεων;

3. Επιτρέπει το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας και η αρχή του δεδικασμένου, σε εθνικό δικαστήριο κράτους μέλους (πλην της Ρουμανίας) να μη σεβαστεί τις διεθνείς υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από τη Συμφωνία ICSID, σε περίπτωση που, με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκδοθείσα μετά τη διαιτητική απόφαση, έχει κριθεί ότι η αναγκαστική εκτέλεση της διαιτητικής αποφάσεως ενδεχομένως αντιβαίνει στο ευρωπαϊκό καθεστώς κρατικών ενισχύσεων, ακόμη και αν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετείχε στη διαδικασία της διαιτησίας (περιλαμβανομένης της διαδικασίας του ενδίκου βοηθήματος κατά της διαιτητικής αποφάσεως) και προέβαλε λόγους αντλούμενους από το ευρωπαϊκό καθεστώς κρατικών ενισχύσεων;

ΕΠΙΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ